

WWW.UNILIB.SR

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

ШКОЛСКИ ЛИСТ.

„Школски Лист“ излази један пут у месецу. Предлата је на целу годину ф. 50 новчића, а за Србију 4 динара. Учители са малом платом, као и богослови и приправници, добијају лист у пола цене. Дониси и предлата шаљу се: Уредништву „Школског Листа“ у Сомбор.

Бр. 11. У Сомбору 15. Новембра 1891. Год. XXIII.

НАСТАВНЕ ОСНОВЕ

за предавање науке вере, црквено-славенскога језика и црквенога појања ученицима православног вере, на нижим и вишим народним школама у краљевинама Хрватској и Славонији.

(Настављено).

II.

Наставна основа

за предавање науке вере и црквенославенског језика и црквенога појања православним србским ученицима и ученицама у вишим народним школама у краљевинама Хрватској и Славонији.

А. Наука вере.

Наставна цел. Ученици и ученице имају научити подпуно добро науку вере и благонравности Христијанске по учењу Свете православне источне цркве и добро се извештати у читању и разумевању црквенославенског језика, те тиме се имају они свестрано образовати у духу своје Свете Православне вере и оспособити, да могу при јавном богослужењу, као образовани синови и кћери своје цркве учествовати.

V. разред.

а) Пространи Катихизис православне источне цркве. Први део: О вери. Увод. О Божијем Откривењу, Свето Предање и Св. Писмо.

Три главне Христијанске добродетељи: Вера, Надежда, Љубав. — Символ вере Никеоконстантинопољски.

Разјашњавање и Катихизирање Символа вере од 1—8 члана са наводима из Светога Писма који се имају у црквенославенском тексту на памет научити, и у свези са дотичним библијским повестима.

Учевна књига је: „Пространи катихизис Православне Источне Цркве за више разреде народних и за ниже разреде средњих школа

од Н. Ћ. Вукићевића. Књига прва: О вери. Уз то се за читање употребљује књига: „Библијске повести Новог Завета у библијским речма од Н. Ћ. Вукићевића.“

б) Вештбање у црквенославенском читању из Псалтира.

Предузимају се Псалми: 1., 2., 3., 5., 8., 10., 12., 13., 14., 16., 18., 19., 20., 22., 23., 24., 26., 32., 33., 36., 41., 42., 45., 46., 47., 49., 50., 51., 53., 54., 64., 65., 66.

При том за вештбање у разумевању употребљују се једнако текстови за појање одређени из: „Сномоћне књиге за разјашњавање црквенога појања.“

VI. разред.

а) Продужење првог дела православног катихизиса. О вери. Осми, девети, десети, једанајсти и дванајсти члан Символа вере, са особитим обзиром на науку о цркви, о Светим Тајнама, о Светој Литургији и о животу вечном. И овде се имају наводи из Светога Писма као и она молитва пред Св. Причешћем: „Вјерују Господи и исповједују“ научити у црквенославенском тексту, пошто се најпре брижљиво разјасне и протумаче.

На поуке о моралном владању ученика има се особита пажња обраћати. Учевна књига она је иста што и у V. разреду.

б) Вештбање у црквенославенском правилном и лепом читању предузима се из Псалтира на овим нарочито Псалмима: 83., 84., 89., 90., 91., 92., 94., 95., 96., 99., 100., 102., 103., 109., 110., 111., 113., 115., 116., 119., 120., 121., 122., 123., 124., 125., 127., 128., 129., 131., 132., 133., 134., 135., 142., 145., 146., 147., 148. и 150.

За вештбање у разумевању употребљују се духовне песме и Псалми, што их ови ученици уче појати. Види: „Сномоћна књига за разјашњавање црквенога појања.“

VII. разред.

а) Пространи катихизис православне источне цркве.

Други део: О Надежди. О молитви. О молитви Господњој. О најобичнијим кратким молитвама и молитвеним знацима. О Еванђелским блаженствима. О свему овоме води се обширно катихизирање. Речи Св. Писма, што се наводе, имају се протумачити и на црквеном славенском језику научити.

Трећи део: О љубави. О љубави к Богу, ка ближњему, и себи самом. Две највеће заповеди у закону Божијем. Закон Божији унутарњи и спољашњи. Десет Божијих заповеди са обширним ту-

WWW.UNILIB.RS

УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

мачењем и катихизирањем. О употребењу Христијанске науке. Све, што се у овом делу катихизиса из Св. Писма наводи, има се најпре добро протумачити а за тим на памет научити.

Сваки пут, кад се ученици спремају за примање Св. Причешћа, има се понављати наука о Светим Тајнама Попога Завета. а особито о Покајању и о Пресветој Евхаристији. Ово важи и за остале разреде ове школе.

Ручна књига ученичка је: „Пространи катихизис православне источне цркве за више разреда народних и за ниже разреде средњих школа од Н. Ђ. Вукићевића. Књига друга: О надежди и љубави.

б) Вештање у читању и разумевању црквенославенског језика предузима се на Недељним и празничним Апостолима по књизи: „Апостоли и Евангелија у недељне и празничне дане с преводом блаженопочившег Епископа Платона Атанацковића.

VIII. разред.

а) Изјашњење Св. Литургије.

Пошто вероучитељ упозна децу са храмом Божијим и његовим деловима, са јавним Богослужењем, свештенослужитељима, свештеним одежама и сасудовима, прелази се на изјашњење Литургије и то овим редом:

1. Проскомидија, као први део Литургије (у кратко).
2. Литургија Оглашених.
3. Литургија Верних.

Са појединим деловима Литургије Оглашених и Литургије Верних имају се ученици упознати, а јектеније, молитве и духовне песме што се на Литургији употребљују имају ученици из књиге прочитати и значење њихово казати. Особито се имају ученици упознати са значењем главних делова Литургије верних и оних обредâ, у којима и присутни народ слушањем, гледањем и појањем учествује.

Молитва пред примањем Св. Причешћа има се на памет научити.

Уз то упознати се имају ученици са Литургијом Пређеосвећених дарова, као и са вечерњем и јутрењем.

По књизи: „Изјашњење Свете Литургије од Н. Ђ. Вукићевића“, или по књизи: „Литургија од Н. Гр. Живковића“, које ученицима овога разреда за ручну књигу служити могу.

б) За вештање у лепом и разумљивом читању на црквено-

славенском језику употребљује се читање недељних и празничних као и Страстних Евангелија по књизи блаженоупокојеног Епископа Платона Атанацковића под насловом: Апостоли и Евангелије у Недељне и Празничне дане преко године са преводом на србски.

Б. Црквено појање.

Наставна цел. Ученици и ученице православне вере у вишој народној школи имају подпуно добро научити литургијско и друго најобичније празнично црквено појање и имају се оспособити да могу правилно с разумевањем и осећањем, појати у цркви при јавном богослужењу својим умилним и складним појањем суделовати на духовно сазидање своје и присутнога народа.

При том уредним учењем црквенога појања негује се у младежи чувствовање лепоте, благоправности и побожности.

V. разред.

Уз сва обична одговарања на Св. Литургији учи се овде још велико „Благослови и Хвали душе.“

Придите поклонимсја. Васкресни тропари на 8 гласова. Тропар и кондак Храма. Предстателство Христијан. Херувимска песма. Достојно јест јако во истину. Недељно причаство. — Антифони, тропари, кондаци и входнаја на осам Христових великих Празника. Тропари Богородичних и већих светитељских Празника. „Вечери твојеја тајнија“ и „Тјело Христово примите.“ — „Слава долготерпјенију твоему Господи.“ Појање на Опелу. Духовне песме. О Божићу, Новом Љету, Богојављењу, Св. Сави и Св. Отцу Николају. Осим тога сваки ученик има научити тропар Светитеља, којега породица његова као свог заштитника слави.

VI. разред.

Уз брижљиво понављање свега онога што се у V. разреду учи, овде се уче појати Псалми: 134. и 135. (Хвалите имја Господње и Исповједајтесја Господеви). — Катавасија и Ирмос на Васкресеније Христово, „Возбраној Војеводје и „Царју небесни.“

VII. разред.

Уз понављање наученога у V. и VI. разреду градива учи се овде појати катавасија на Рождество Христово. — Катавасија и Ирмос на Благовести. Велики Прокимени: „Бог наш“ и „Кто Бог вели“ и неколико најобичнијих Причастна.

VIII. разред.

Ирмос на Рождество Христово. Глас Господен (мало) и „Ко гласу воијушчаго.“ — „Возсија благодат твоја.“ (Стихира на ве-

черњу у Недељу Сиропустну). — Да воскреснет Бог (На воскресније Хр. Стихови Преславнаја днес видјеша, вси јазници и Придите људије. (Стихире на Духове). Велико Славословије (по шестом гласу). Песма Св. кнезу Лазару.

Уз то долази понављање свега што се у нижим разредима учи и појање у цркви при Богослужењу заједно са ученицима из V., VI. и VII. разреда.

Где се даје прилика уче ови ученици и хармонијско црквено појање.

Ручне су књиге за сва четири разреда ове школе: „Малаја Катавасија“ од Дим. Поповића, пароха, из које ученици и у цркви поју, и „Спомоћна књига за разјашњавање црквенога појања од Н. Ђ. Вукићевића“, која се за тумачење црквено славенских текстова духовних песама у свима разредима ове школе употребљује.

Приметба. Црквено појање у сва 4 разреда више народне школе може предавати један вешт учитељ, односно вероучитељ свој младежи заједно. Тим би се начином равнообразност и складност у појању постићи могла.

В. Полажење цркве и држање каталога.

Учоници и ученице православне вере из свију разреда више народне школе у очи сваке недеље и заповедног празника по свршетку школске наставе имају са својим вероучитељем у цркву на вечерње долазити, а мушки ученици имају у празничне и недељне дане долазити и на Јутрење.

Пре Свете Литургије у недељне и празничне дане држи се са ученицима и ученицама ове школе такође збор или каталог у школи и траје 1½ часа. На каталогу тумачи вероучитељ Евангелије и Апостол што ће се тога дана у цркви читати, и казује значење дотичнога Празника и црквених Обреда што у тај дан бивају или приповеда црте из живота Божијега Угодника, којег се успомена тога дана држи. При том се овде спремају ученици за читање Апостола и Антифона и за појање у храму Божијем, и наређује се који ће појање почињати.

Са овога каталога иду ученици и ученице у реду на Службу Божију у пратњи својега вероучитеља и учитеља православне вере и присуствују тамо побожно учествујући у појању и читању и слушајући Слово Божије.

У време Ускршњег поста иду сви ученици и ученице и на Пређеосвећену Литургију Средом и Петком и прва три дана ве-

WWW.UNIBLRS

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

В
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

лике недеље. Литургија се ова тога ради у 11 часова пре подне започиње.

Прве недеље Божићнега, Ускршнега и Петровског поста, по предходној спреми и исповести, приступају сви ученици и ученице на свечаној Литургији к Светоме Причешћу. Они такође и на уобичајеним Литијама црквеним, у колико се ове у празничне дане држе, учествовати имају.

ИЗ ДНЕВНИКА ЈЕДНОГ УЧИТЕЉА.

(Свршетак).

Пријао ми је летњи одмор. И данас се радо сећам тога села. За време одмора походно сам искусније своје суседне колеге да стечем познанства. Беху сви гостољубиви, али чим бих почео да говорим о школи увек би ми рекли: „та говоримо о другом чему а не све о школи, већ ми је обила уши та школа, доста нам је кад морамо да се о њој разговарамо, а сад мани с Богом.“

Ова изјава мојих колега изгледала ми је, као да им је на терету школа. Ако је у опће свако занимање на терету, онда је и ово па онда је сваки рад на терету. Па у чему се састоји пријатно уживање? Несносан посао да богме да је на терету, али учитељски позив је племенито уживање а друго и животна потреба то захтева. Та сви морамо радити, један једно, други друго. Од свију њих најбоље ми се допао један, који је имао осећаја за свој позив и који је био пример правог народног учитеља.

Паја Добрић — беше му име. По лицу му и по карактеру беше прави Добрић. Никад није волео грају а мрзео је кад се ко прави важан а био је искрен и вредан. Никад га нисам видео без посла. За време одмора или се бавио газдинством, или је за школу правно сад ово, сад оно. Свако мање учило је његов рукотвор. Сви су га волели. Необично ми је мило било, што сам се с њиме упознао. И данас се поносим његовим пријатељством, више но да сам се упознао са ма како великим господином.

Он ме је увео први пут у учитељску скупштину и препоручио ми је, да се упишем за глана. Уписао сам се и мило ми беше. Ова задруга постоји већ 10 година. Него и овде је ишло као да бог сачува. Многи једва чекају да се сврши а слушали би само онда ако је била реч о плати. Иekali су 400, 500, 600 фор. и више годишње.

WWW.UNCLIB.RS

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

В
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

Устанем и ја да говорим, те запитам: Добро, браћо, ал од чега ће сиромашна опћина да вам плати 600 фор.? „А шта се то вас тиче?“ рећи ће ми кратко и разговетно неко из гомиле а остали му повикаше: Живео!

„Ако нас се ништа не тиче, продужим ја, онда ће бити још понајбоље да од бога иштемо; јер он може да и од ничега да, али опћина, која нема — не може.“

Прошао сам као нико мој. Добио сам таку лекцију, да вреди брат брату 600 фор. Како се слабо одушевљавам за опће нам ствари како сам, као млад човек непријатељ повом покрету. Ал кад споменух, да треба држати кошнице и гајити свилене бубе, мал не повикаше: *pegat*.

Тада се диже мој пријатељ Добрић на рече: „Мени је ове године свиларство донело 124 фор. 75 нч. кад се одбије трошак од 3 фор. 25 нч.; а пчеларство 92 фор. 24 нч. а имао сам 12 комада ђерзонки а 4 комада обичних. Обричем, да ћу првом приликом о састанку нашем држати предавања о овим двома важним стварима, па ако се не уверите, да је врло леп приход од ових споредних занимања, онда радите са мношћом што хоћете; али ако се уверите, надам се, да ћете сви пригрлити обоје и да ћете неговати ма где били.“

Добио сам још коју погрдну, али сам закључио, да ћу у своме маленом сеоцету поради толико год будем могао да се пчеларство и свиларство одомаћи.

Скупштина се свршила. За време обеда наздрављаху ономе, који је предлагао 600 фор. а мене и мога пријатеља хтедоше пошто, по то уверити, да немамо право, али да богме, да се ми на то не освртаемо. Обоје бесмо идеалисте на пољу наставе и васпитавања, али што се новца тиче бесмо и сувише практични. Никад несмо тежили за оним, што не могосмо постићи, држали смо се онога: „боље данас јаје, него сутра кокош.“

Кад сам дошао у село, а оно се свуда дими. Осим цркве и школе све је прождрла ватра. Дириуо ме овај приказ до дна душе. Састајао сам се са јадницима. У толико је жалосније било, што ако је тек $\frac{1}{3}$ од ових обезбедила своје добро.

Прво потражим проту. Удесимо те скупимо за погорелце а предложим свима да обезбеде своја добра код којег солидног друштва, разјашњујући им добре стране тога.

И тако се сврши прва моја учитељска факација.

СРПСКИМ НАРОДНИМ УЧИТЕЉИМА.

Пре две године основало се у Новоме Саду друштво под именом: „Српски учитељски конвикт у Новоме Саду“, чија су правила од високе кр. уг. владе потврђена и којем је целъ, да узајамном потпором и народним прилозима оснује фонд, из којег би се издржавала деца срп. народних учитеља, која се буду учили у Новом Саду на вишим, средњим или стручним школама. Деца би та (мушка и женска) стајала под надзором стручних надзорника и имала би бесплатно или уз мали родитељски доплатак: стан, огрев, осветлење, храну и у случају потребе и лечење.

Завод овај има се по правилима друштвеним отворити 1895. године.

Као што се види, ово је тако племенита и за наше данашње учитељске и народне прилике тако благотворна установа, да би вала да потрчимо сви учитељи листом у ово коло, које нам даје материјалне олакшице и моралне пробитке тим, што ћемо се бар ту осећати своји и уједињени; а услови су врло повољни, кад се узме у обзир све оно, што нам пружа ово удружење.

Овде се прима сваки учитељ и учитељица српске народности и вере православне из опсега карловачке архиепископије и митрополије српске, без обзира на каквој школи служе: било основној, грађанској, средњој или стручној, вероисповедној ил комуналној, који се обвезе, да ће поред 1 фор. уписнице уплаћивати за пет година по 3% пристојбе на своју редовну плату и доплатке, изузимајући станарину и огреварину, па било то у годишњим ил четвртгодишњим ратама.

У друштво ово, с истом цели, примају се и други Срби и Српкиње из ове митрополије као чланови потпомагачи са најмањом уплатом од 50 фор., која се такође може уплатити у једанпут ил у ратама за пет година. Но деца оваких чланова могу тек онда примљена бити, бар за прво доба, ако се са учитељском децом не би попунио скупштином одређени број. Ако пак средства допусте, примиће се одмах сва пријављена деца чланова оснивача (учитеља) и чланова потпомагача.

За ово кратко време уписало се у друштво 86 учитеља и учитељица и 66 потпомагача и добило прилога од 150 прилагача, те је тако, са оставином покојног шурјанског учитеља блажене успомене Николе Кнежевића нарастао фонд друштвени за ово две године, до данас, на 13400 фор., те тако можемо с материјалним

WWW.UNILIB.RS

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

и моралним успехом код народа бити задовољни. Али кад се узме у обзир, да у овој митрополији има око 1000 Срба учитеља и учитељица, па видимо, да се из тог круга одлучило родољубљем и добрим смером само 86 чланова, онда ту појаву не можемо узети за повољан знак наше учитељске свести. С тога је последња скупштина друштвена у августу месецу о. г. решила, да се путем свију наших јавних гласила из ове митрополије позову и умоле још једном сва браћа учитељи и сестре учитељице, да се уписују у ово друштво, ако не себе и своје олакшице ради, а оно бар потпоре ради оној браћи својој, коју је Бог дечицом благословио; јер помажући тако брата свога, помоћи ћемо, да нам се учитељски углед повиси у друштву и народу, а уједно и да нам школа и просвета народна одскочи на виши културни степен. Само ведро и безбрижно чело учитељево моћи ће брже ведрити умни поглед подмлатку и разгонити народну бригу за будућност деце своје.

На основу тог закључка скупштинског обраћамо се овим, ми извршиоци њене жеље, на све наше поштовано учитељство из карловачке митрополије сво по други пут и најљубдније молимо, да се уписује у ово за нас Србе учитеље с ове стране једино и прво законом ујемчено друштво, које је прегло, да отвори нама и потомству нашем лепше дане, а ми смо уверени, да ће и народ још обилатијом мером притицати у помоћ и доиспати све више уља у овај наш први светилник, ако види, да смо ми одушевљени подетикачи овог жишка.

Смилујте се браћо и сестре на глас своје рођене деце, која вас моле, да и њима дате вида, кад толикој народној деци отварате очи; не презајте од жртава за вашу рођену децу, кад знате жртвовати свој живот за бољу срећу народног подмлатка.

Дођите, браћа вас чекају у своје коло раширеним рукама.*)

У Новом Саду на св. Петку 1891.

Њорђе Милић,
тајник.

Арк. Варађанин,
председник.

Александар Јорговић,
благотворник.

*) Ко се жели уписати за члана оснивача, нека пошаље 1 фор. уписнице председништву друштвеном, које ће му по том послати прописане „изјаве“ да их потпише.

О ВАСПИТАЊУ ОДРАСЛИХ ДЕВОЈАКА.

О овом предмету изврено је говорила гђца Амалија Чадова, учитељица на кр. виноградима у Прагу, на учитељској скупштини држаној 6., 7. и 8. Августа у Прагу: садржај тог важног говора у главним потезима је следећи:

„Велештована скупштина! Кад ћак иступна из школе, а учитељ га запита при одласку какав је сталеж себи изабрао? рекне један: бићу запатлија, други ја ћу да се даље учим, трећи, бићу трговац — у обште сваки каже, да ће се ком сталежу одати а ако незна, ту га учитељ посаветује.

Али кад би учитељ на вишој девојачкој школи запитао своје драге ученице: шта ћете од сада радити? Једна одговори: „ништа“, друга: „ја још незнам“, а тако и трећа и четврта А и родбина им такођер већином не знају.

У прашким школама често се догађа, да родитељи који преко целе године, — па и по више година нису дошли да распитају за своје кћери, за цело ће доћи кад им кћери из школе изетунају.

Дође отац ил' дође мати и пита: „Молим Вас саветујте ми сад шта да радим са мојом кћери? При овом простом питању погледа Вас са таким страхом да се чисто и сами забринете, како ћете им добар савет дати? — И доиста, тешко је саветовати јер родитељу теже затим, да својој кћери што боље обезбеде обстанак. Родитељи теже затим, да њихова кћи зна сама себи лебац заслужити и да буде удомљена. Истина ова ствар не тиче се свих друштвених врста а не тиче се ни у једнакој мери. Имућни, богати родитељи добро удаду своју кћер и тако се побрину за њу на најприроднији и најбољи начин.

Најниже врсте, врсте раденичке морале су ово питање о удомљењу својих кћери већ давно решити. Свака сиромашна жена ил девојка, мати ил удовица, мора знати сама о себи бригу да води, мора знати себи заслужити лебац радом у творници, на њиви, код куће или као служавка. Али најхрђавије стоји средња врста у погледу удомљења својих кћери тако н. пр. професор, учитељ, нижи званичник или мањи трговац, мора се бринути за своју кћер, да буде тако васпитана, да јој је могуће себи лебац заслуживати јер таки отац не може никаква имања оставити, стога је врло несигурно да се така девојка може удати.

Мислим велеславна скупштина да није нужно да статистички докажем да је то доиста тако и да су том узроци хрђаве домаће околности а и у обште друштвене околности, што већи део девојака средње врсте остаје не-удатих, те се мора бринути за свој лебац и да такођер већи број удовица мора се бринути за своје издржавање и за издржавање своје деце, и то начином, њиховим сталежима сходно.

Ово је веома озбиљна и преко нужна ствар са којом се не треба шалити, ствар која изискује практичног и брзог решења.

Неко мало подужеће у погледу овог решења учињено је кад се основало код нас у Прагу пре 24 год. „Женско раденичко друштво“ и можемо рећи да је у то доба била установљена школа за приправнице и пошто ове две школе т. ј. „женско раденичко друштво“ и „учитељска школа“ пружају

девојкама тако изображење да могу себи лебац заслужити, то су оба два завода сваке године ђацима препуњена.

Падамо се, да ће се скорим основати још једна учитељска школа за приправнице по са овим једним заводом, овим јединим путем није поможено, јер ипак те многе девојке, које себи мораду лебац заслуживати неће бити саме учитељице а куда би смо за Бога и дошли е' толиким учитељицама?! Неможемо пак ни то изискивати да све буду шваље. Шваља је од свију женскиња најжалоснијега стања. Познајем н. пр. кћер једног покојног званичника. Она шашије у некој трговини по 6 кошуља на дан и за сваку кошуљу добија само 6 новч., кажем 6 новч.! Познајем и једну удовицу неког архитекта која веома лепо везе и која сваки дан везе по 5 монограма и добија за сваки комад 10 новч., из тога мора себе и своје дете да издржава. Питам присутне госпође да кажу дал се та госпа и госпођица доста не труде и опет зато заслуга је тако бедна и нема изгледа за бољу награду, и ако опет зато желимо да буду школе за ову струку т. ј. за ручни рад основане, то тиме мислимо школу кројачку, школу за уметнички вез, школу за женске шешире и друге сличне школе т. ј. за оне ручне радове, који се добро наплаћују. У Енглеској и Францеској издржава се много интеллигентних жена н. пр. цртањем, литографијом, резањем, слагањем, увезивањем књига, прављењем цвећа, и др. обртним струкама.

И ако код нас у Чешкој обраћамо особиту пажњу и важност око тога, да се оснују за девојке стручне обртне школе то је зато, што смо уверени, да би исте не само оним девојкама које морају радом себи лебац заслуживати од користи биле, него и самом нашем народу.

Тако исто пружа корисно занимање и заслугу трговина. У трговини се женски посао увек за ваљан признаје, било да га оне раде самостално или као помоћнице у писарнама. Зато нек се оснују трговачке школе за девојке или трговачки течаји у којима би се могле девојке за трговину изобразити и тиме би било отворено ново поље за издржавање женскиња.

(Свршиће се.)

СЕДНИЦА ВИСОКОСЛАВНОГ СРБ. НАРОДНОГ ШКОЛСКОГ САВЕТА ДРЖАНА 6. НОВЕМБРА 1891.

Седница је ова у одсуству Његове Светости Патријарха држана под председавањем Дра Нике Максимовића подпредседника а у присуству свију чланова, заменика главног школеког известноца, главног народног тајника и подтајника народног г. Дра Лазара Секулића као перовође.

Између многих предмета који су у овој седници решени навешћемо само ове:

Прочитан је одпис Високославног саборског Одбора којим се јавља, да је Ивану Поповићу пристављеном помоћном учитељу новосадске више девојачке школе дозначена плата помоћничка из клирикалног фонда.

Исти В. Саборски Одбор, на представку Шк. Савета, умировљеном учитељу Меленачком Димитрију Гавриловићу дозначео је милостињу из старог

www.unlib.rs

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

учитељског фонда једанпут за свагда у износу од 80 фор., а умировљеном старом учитељу у Суботиншту Кузману Крстићу, који сада у Чалми станује, одређена је милостиња из истог фонда од 60 фор.

На предлог ЕШ. Одбора Темишварског одобрене су и с клаузулом Шк. Савета снабдевене су школске фасције за новоосноване школе у Србском Крестуру и у В. Бечкереку.

Услед званичних поднесака Епархијских школевих власти потврђени су избори: Витомира Максимчевог учитеља у Срб. Неузини за учитеља у В. Бечкереку, Ангелине Терзине свршене приправнице за учитељицу у Срб. Крестуру; Софије Живковићеве за учитељицу у Митровици; Ђорђа Петровића за учитеља у Парагама.

Услед отворенога стечаја на два упражњена помоћничка места на виш. дев. школи у Н. Саду, поднели су молбенице 18 проситеља. По дужем разумењу Школевки Савет извршио је кандидацију на ова два упражњена места овако:

За катедру мађарског и немачког језика и по околиностима природних наука предложени су на првом месту Иван М. Поповић садашњи супленат на истој школи; на другом месту Панта Јовановић учитељ у В. Бечкереку; на трећем месту Милан Ђуричић учитељ на србској комуналној школи у Чуругу.

За катедру србског језика земљописа и историје стављени су у предлог на првом месту: Мата Косовац учитељ у Меленцима, на другом месту Иван Мартиновић учитељ у Панчеву, и на трећем месту Димитрије Ђорђевић учитељ у Сентомашу.

Обе ове кандидације доставиће се на избор православној србској црквеној општини у Новом Саду у смислу Превизиње кр. Уредбе за србске више девојачке школе од 1873. године.

Управа учитељске школе у Сомбору подноси извештај о примању приправника и приправница у пету школу на почетку 1891. 2. школске године, заједно са записником о примању приправника у први разред, и са сведочанствима на основу којих су они примљени. По томе извештају примљено је у I. приправнички разред 20 мушких 45 женских, свега 65; у други разред 24 мушка 41 женских, свега 65; у трећи разред 26 мушких 24 женских, свега 50. Укупно има ове године у тој школи 70 приправника и 110 приправница, свега 180 ученика.

У учитељској школи Горњо-Карловачкој уписано је у сва три разреда ове године 22 муш. 22 жен., (од ових само 11 Српкиња); свега 44 ученика.

По извештају Управе учитељске школе у Сомбору од 18 стипендијских приправничких места у истом заводу остало је 11 места попуњених са стипендистама, који и на основу својега владања и успеха, имају право и даље на уживање стипендија; једно је стипендиско место било прошле године непопуњено, а шест су места упражњених. На ових седам стипендијских места отворен је био међу приправницима стечај и у одређеном року пријавило се 11 мушких и 22 женских молитеља за ове стипендије, којих инстуржирани молбенице са квалификационим таблицама Управа учитељске школе подноси с предлогом, да се пет стипендија приправницима а само две приправницама поделе.

Предлог је овај усвојен и стипендије су подељене овима: Владимиру

Војводићу из Калуђерова, Сави Лудајићу из Суботице и Љубомиру Башићу из Сент-Андрије приправницима трећег разреда; Александру Петровићу из Пардања и Јовану Хаџићу из Новог Сада приправницима другог разреда; Ивани Стојковићевој из Сомбора приправници другог и Косани Ајдуковићевој приправници првог разреда из Паланке.

На предлог професорског збора српске учитељске школе Сомборске ради получења стипендије од 50 ф. 40 п. из закладе покојнога Ђорђа Раље за 1890/1. школску годину на прво место предложен је приправник Милаш Рацковић из В. Кикинде, а за 1891/2. школску годину предложен је Ђорђе Терзин приправник II. разреда из Мартоноша.

У Горњокарловачкој учитељској школи има 22 стипендије из народних фондова. Упражњено је било 11 места, која су по предлогу Управе понуђена. Овом приликом наложено је управи те школе, да ода сада има управити молбенице свију компетентата са квалификационом таблицом и сведочанствима њиховим Школском Савету подносити.

НА ГРОБУ ИСИДОРА СТОЈКОВИЋА,

професора српске учитељске школе сомборске.

И гробље ћути немо . . . у запад сунце тоне,
Благи се сутон спушта на груди васионе
Умукла пјесма бујна, што слави дневне баје,
Ој све се миру клони, покоју све се даје — — —
Тек из сна што се кад-кад јесењи вјетрић прене
И на ким крилом својим жалосне врбе крене
Па цвјетак цвјетка љубне и листак листка дира,
Те као уздах јекне кроз дворе вјечног мира:
„— Ој спајте, спајте сјени, вјечност вас е небом спаја
Том жићу нема конца, том санку нема краја . . .“!

*

Гле овај гробак овде, пред врати светог храма,
Ој колко нада милих скрила је њег'ва тама; —
Колико снова дивних, па жеља јато л'јено,
Та тешка зловна судба створи у прах у пеп'о;
И диже ову хумку, кроз вјечног жића часе,
Да ј' вјечни уздах хлади, и вјечне сузе квасе, —
Да гаји — мртвој сјенци једини зрачак среће
Хај оно мило, л'јепо незаборавак — цв'јеће —
Ој слатко ли се сања, у двору вјечне славе
Након толиког труда, након те горке јаве;
Након путева мучних, кроз жића оштро трње,
Од оне колевке мале, па се дво раке црне
Па спавај!... Стајаће вјечно, спомен што с' даћи знао,
И ком си свијетлим радом вјечити живот дао;
Ког си дубоко мето у срца српској нади,

У срца српских кћери, српских синова млади!
Ој спавај, спавај сјенко, вјечност те с небом спаја,
Том жићу нема конца, том санку нема краја!

У Сомбору 1891.

Јов. А. Дучић.

ШКОЛСКЕ ВЕСТИ.

Седница срб. нар. Школског Савета држана је 6. Новембра у Ср Карловцима под председништвом Дра Нике Максимовића подпредседника.

Завод за глухонеме у Загребу Наредбом в. кр. хрв. слав. далм. земаљске владе установљен је ове јесени „земаљски завод за глухонеме у Загребу. Ове се јесени отвара први разред овога завода, а затим ће се сваке године завод са једним разредом разширивати, док се не наврши пет разреда. У заводу ће бити интернат и плаћа ће се за подпуно издржавање од особе 250 фор.

Укинуће немачке и раширење србске основне школе. У чисто србском селу Буковцу близу Сремских Карловаца, где је уз основну србску школу постојала и некаква немачка школа, висока кр. земаљска влада у Загребу наредбом својом укинула је ту немачку школу, па је у место ње успоставила србску основну женску школу и наредила, да се од сада мушка деца одвојено од женске обучавају. Овој уместној наредби сваки се Србин обрадовати мора.

Платонеумске стипендије у учитељској школи Сомборској ове 1891/2. школске године уживају 18 питомаца, и то по 80 ф. Светозар Савковић, Никола Андрејевић, Видосава Увалићева, Душан Ђирилов приправници III. Емилија Живановићева и Даница Јовановић приправнице другог разреда.

Ђириловом и Јовановићевој ове године стипендија је повишена.

По 60 ф. уживају ове године из Платонеумске закладе: Видосава Топаловићева и Михаил Вукадинов припр. III., а Миливој Толмачев припр. III. разр. и Григорије Јовановић припр. II. разр. Толмачевом је ове године повишена стипендија а Григорију Јовановићу је сада тек подарена.

По 50 форинти из исте закладе примају: Лазар Димић, Вукосава Ранковићева и Љубица Филиповићева приправници III. разреда; Марија Јакшићева, Вјера Бугарска, Катарина Ракићева, Марија Павковићева приправнице II. разреда и Димитрије Марјановић приправник I. разреда. Димић, Филиповићева и Марјановић ове су године почели стипендију ову уживати.

Наименовање и премештање Вирсавија Драгашевића привремена учитељица србске комуналне женске школе у Индији потврђена је за сталну учитељицу исте школе.

Наместна учитељица у Ривци Марија Шикопарина наименована је за привремену учитељицу у истом месту.

Вукосава Крестићева учитељица у Руми премештена је за учитељицу у Кушинову а Видосава Марићева учитељица у Кушинову премештена је за учитељицу србске основне школе у Руму.

Госпођа Милка удова Ковачићка рођена Хајдинова, испитана србско-

народна учитељица наименована је за привремену учитељицу основне школе у Глини.

Никола Маринчић досадашњи учитељ више народне школе у Новој Градишци, премештен је за учитеља ниже пучке школе у Дубочац у Хрватској.

Н Е К Р О Л О Г.

Стеван Томић учитељ у Ст. Керу преминуо је 20. Септембра.

Покојник је рођен у Сомбору 1850. године и по свршетку ниже реалке ступио је у учитељску школу, коју је 1869. свршио с добрим успехом. Служио је као учитељ најпре у Товаришеву а од 1871. изабран је за учитеља у Ст. Керу где је до смрти дужности учитељско точно и савестно одправљао.

Умро је од болести у левој ноzi, коју је болест добио као војник 1878. године од ране, коју је код Бихача добио. Пролетос оде у Пешту на клинику чувеног лечника Дра Ковача, где му је нога омпутирана. Дошавши кући легао је у постељу са које се више није предигао. Септембра 21. у топлим молитвама Богу издао је оставивши иза себе тужну удовицу и неухљебљену дечицу. Сутра дан сарањен је уз велико саучешће. Надгробно слово говорио је Кузман Миловановић учитељ Силбашки.

Кагарина Секулића вредна и ревностна учитељица Земунска, после дуге и тешке болести преселила се у вечност у Панчеву код своје старе матере.

Обштина Земунска је ову своју учитељицу тако уважавала, да јој је за годину дана о свом трошку помоћницу држала и по том на молбу њену дала јој одправнину у износу годишње плате. Сутра дан сарањена је уз велико саучешће.

Божеидар Павковић свршени отличан приправник другог разреда из Суботице, после дугог и тешког боловања од несрећне сушице, са које није могао ни започете науке ове године продужити, преминуо је у наручју своје добре матере у Суботици 16. Октобра, а сарањен је 18. Октобра у истом месту. У њему смо изгубили опет једног благонадежног приправника учитељског.

НОВЕ КЊИГЕ

на приказ уредништву Школ. Листа прискладе.

„Орао“ велики илустровани календар за годину 1892. уз сарадњу епископских књижевника уређује Стеван В. Поповић. Година осамнаеста. Издање А. Пајевића. Календарски део „Орла“ уредио је професор Андрија М. Матић. Цена 50 пв.

„Царик“, мали календар са сликама за 1892. годину. Издање књижаре А. Пајевића у Новом Саду. Цена 20 пвч.

УПРАЖЊЕНА УЧИТЕЉСКА МЕСТА.

— Тражи се учитељ у Жумберку у Будимској епархији. Плата је 340 ф. два комада земље и стан с баштом. Рок до конца Новембра. Молбе нице на председништво ерб. црквене Обштине Zsomberek per Mohács, имају се управити.

— У Новом Сент Ивану код Сегедина тражи се учитељ. Плата је 400 ф. 1 ланац земље, стан и зимни огрев. Рок 18. Новембар 1891.

— Шиклошка ербска црквена обштина тражи за привременог учитеља и појца црквеног оспособљено учитељско лице или свршеног приправника који је подпуно доброг моралног владања, а има леп глас и зна црквено појање и правило. Плата је 421 ф. стап и башта за зелен, 3 хвата дрва, који ово место получити желе, нека се молбено обрате на преч. г. Стевана Гојковића пароха и председника обштине у Шиклошу.

— Траже се учитељи и појци црквени православне вере у Миклеушки, у Турчевић пољу, Великој Дубовици, у Поновцу, Дишнику (у Беловарској жупанији). Плата је свуда 400 ф. и стан. Стечај до 30. Новембра по новом календару.

— Тражи се учитељ у Ловри на чепелеком Острву у Будимској епархији. Плата је 340 ф. стан с баштом, 15 ланаца ораће земље.

— У Павницама у епархији Бачкој. Плата је 100 форината по сесије ораће земље са припадајућом новом лединском земљом од 4 и пол јутра. Рок до 1. Новембра.

— У Ст. Керу тражи се учитељица. Плата је 400 ф. башта, стан и 3 хвата дрва. Рок до 30. Октобра

Још само један број Школскога Листа има да изиђе ове године, а многе обштине које Школски Лист примају нису нам до сада претплату послали.

Ми све наше многобројне дужнике од ове и од прошлих година и овом приликом уљудно опомињемо, да нам се час пре одуже, јер ћемо принуђени бити небрежљиве дужнике путем јавности поименце на дужност ономенути.

Администрација „Школскога Листа.“

Издаје се у Београду. НИКОЛА Ћ. ВУКИЋЕВИЋ.

Штампариа Ф. БИТЕРМАНА у Сомбору.